

AZ IDEI VELENCEI FILMBEMUTATÓ.

Irta: *Villani Lajos.*

NEGYEDIZBEN gyűjtötte az idén egybe a velencei Lidó az immár minden évben megrendezett nemzetközi filmbemutatóra a film szakértőit, előkelőségeit és műkedvelőit. A Lidó, ez a hosszúranyúló sziget, mintegy elválasztja a lagunák világát az Adria szabad végtelenségétől. Egyik oldalán fényűző szállók, a föld egyik legszebb fürdésre alkalmas homokpartja, a világ minden tájáról idesereglett gazdag közönség hömpölygő színváltozatának pazar képét nyújtják, a sziget másik oldalára érve azonban, a még mindig nyüzsgő, zajos embertömegek dacára, megáll a szemlélő tekintete az örök Velencének a lagunából kiemelkedő káprázatos csodáján. Aki a XX. század luxusa közepette elmúlt idők fényűző pompáján keres ábrándozó lelkének pihenőt, alkalmasabb helyet nem választhat a Lidónál, amelynek varázsához augusztusban hozzájárul a film is, a modern ízlés és művészi érzés e hathatós kifejezője.

Öt évvel ezelőtt Volpi gróf kezdeményezése avatta Velencét a filmművészet központjává. Az azóta eltelt évek, az elért sikerek biztosították Velence új szerepét, megszervezve a külföld részéről is kiválasztottságának elismerését. A filmbemutatót hathatósan támogatja a Berlinben Lehnich német miniszter elnöklete alatt létesült nemzetközi filmkamara, mely felhasználva az alkalmat fontos üléseket tart évente Velencében a filmbemutatóval egyidejűleg.

Az immár hagyományossá vált augusztus 10-én indult meg idén is az elkészült filmalkotások nagy seregszemléje a Lidón. Megvolt a fényes társadalmi keret, az Excelsior-szálló remek szabadtéri nézőtere kibővítve, tökéletesített műszaki berendezéssel várta a közönség ezreit, melyek itt nemcsak hideg szemlélői a bemutatott filmeknek, hanem a szabad tetszés, illetőleg nemtetszés nyilvánításjogánál fogva bírálói is.

Felvonultak a filmgyártás nagyhatalmai; az Egyesült Államok, Franciaország, Németország, Anglia. Itt vannak a kisebbek, kiknek azonban már régi, fejlett filmiparuk van: Ausztria, Magyarország, Csehszlovákia. Itt van Lengyelország és itt vannak a kezdők: Spanyolország, Hollandia, Egyiptom, Belgium, India, Svájc.

Szándékosan hagytam ki ebből a felsorolásból magát a vendéglátó Olaszországot.

Valamikor, a némafilm idejében az olaszok voltak urai a helyzetnek. Később azonban nem tudtak lépést tartani a nagyokkal és az olasz filmgyártás mintha elakadt volna. De Mussolini figyelmét a film nem kerülhette el. Mint nagy államférfi, ki fogékony a modern élet megnyilvánulásai és az új vívmányok iránt, felismerte a film nagy jelentőségét és kijelölte mai fontosságához mért helyét a nemzet életében. Akik figyelemmel kísértük az utolsó három velencei filmbemutatót, tudjuk, hogy az olasz filmek minden esztendőben új meglepetéssel szolgálnak. Olaszország filmgyártása eredményeivel is annak a szívós munkának és hittől táplált nemzeti akaratnak adja tanujelét, mely itt is bizonyára az elsők közé fogja emelni. Most kezdődtek meg Rómában a nagyméretűnek ígérkező, Afrikai Scipio-ról készülő

film felvételei. Velencében a vásznon láttuk ennek a hatalmas munkának az előkészületeit. Mialatt szemeim előtt a nagy alkotás ígéretei elvonultak, arra gondoltam, hogy 600 évvel ezelőtt ugyancsak Afrikai Scipio alakja ihlette Petrarcat az első humanistát, az újvilág hírnökét. Hiszem, hogy a nagy rómairól készülő film kezdete lesz az olasz filmművészet új fénykorának.

A legnagyobb sikert az idei filmbemutatón a németek érték el. Trenker filmje: «Der Kaiser von Kalifornien» (Kalifornia császára) elnyerte a legjobb külföldi film részére adott Mussolini-serleget. Ugyancsak serleg jutott a «Schlussakkord»-nak is, míg «Ave Maria» és «Der Verräter» (Az áruló) érmet nyertek. A legjobb kultúrfilm serlegét szintén a németek kapták a «Jugend der Welt» (A világ ifjúsága) című, a garnischpartenkircheni téli olimpiásról készült remek filmjükkel, három más rövid filmjük pedig ugyancsak kitüntetésben részesült. Legnagyobb diadalukat azonban a németek kétségtelenül a berlini olimpiásról készült híradó-filmjükkel aratták, mely huszonegy órával az olimpiász befejezése után már Velencében volt és bemutatta a befejező ünnepséget is! Hivatalosan ugyan ez a film nem szerepelt, mert pontosan kidolgozva és összeállítva kb. 3000 méter hosszúságban, csak egy-két év múlva kerül a közönség elé. Bemutatása Velencében magánjellegű volt, a filmbemutatónak szánt csemege, amelyért az összegyűlt nemzetközi közönség szűnni nem akaró tapssal róta le köszönetét és elismerését. Ezzel a még el nem készült filmmel ma foglalkozni nem volna helyénvaló. A német filmhírszolgálat bámulatos gyorsasága és óraműszerű pontossága viszont mindenkit ámulatba ejtett.

A németek feltétlenül megérdemelték nagy sikerüket. Azt hiszem, ha a közönséget leszavaztatták volna, akkor is nagy többséggel Trenker filmjének jutott volna Mussolini serlege. Bámulatos, hogy ez a nagy művész, ki vállalkozó, rendező és színész egyszemélyben, milyen csodálatos művészi és technikai érzéssel alkotta meg ezt a művét Amerikában, részére ismeretlen és idegen országban. Ez a földrés, ahogy nekünk azt bemutatja, közelebb jut hozzánk, érthetőbbé válik nekünk, európaiaknak. A bemutató napján más gondolatok foglaltak le véletlenül és úgy éreztem, hogy nem leszek képes figyelmet szentelni ennek a filmnek. Csak testben voltam jelen, gondolataim máshol barangoltak. Mégis már a film közepén arra ébredtem, hogy minden figyelmem erre az alkotásra terelődött. A vásznon lepergő cselekmény és lelkivilágom egybeolvadtak; felvillanyozva szemlélttem a filmhős, Suter német kivándorló férfias alakját Trenker művészi és rokonszenves alakításában. Felemelő ez a film, mert a munka felsőbbrendűségét mutatja meg Suter művében, ki a kopár Kaliforniát termő paradicsommá változtatta és így megérdemelte Kalifornia császára elnevezését, bár később az arany, amelynek ő soha behódolni nem akart, megdöntötte hatalmát és vesztét okozta. Mintha az új világ szózata csendülne ki belőle, mely nem akar többé az arany rabszolgája lenni, hanem a nemzet munkájában látja jövőjét és boldogulását.

Új gondolatot testesítenek meg más német filmek is, melyek bizonyára azt a célt is szolgálják, hogy a népet a ma uralkodó eszméknek megfelelően irányítsák és oktassák. Ime Traumulus, az álmodó professzor, aki az ifjúságot megérteni nem tudja. Jannings alakítja nagy tehetségének megfelelő tökéletességgel ezt a szerepet a filmben, amely annakidején elnyerte a német Staatspreis. Persze nem könnyű fajsúlyú, szórakoztató műről van itt szó. Aki figyelemmel nézi végig ezt a filmet és bele tud mélyedni, feltétlenül nagy művészi

értéket fog benne felfedezni, lehet azonban, hogy a felületes mozilátogató azt sok helyen vontatottnak fogja találni. A nép nevelése látható célja a Verräter című kémfilmnek is, mely kioktat arra, hogy azok, akik a hadi titkok elorozását hivatásszerűleg üzik, néha a legártatlanabb személyeket is észrevétlenül hálóikba tudják keríteni. A Verräter egyben talán első filmje a háború utáni Németországnak, amely képét adja az ottani hatalmas hadi felkészültségének.

Ave Maria és Schlussakkord között, bár előbbiben Gigli énekszámai mellett, a kitűnő Nagy Kató is szerepel, utóbbit illeti az elsőség. Sőt Kaiser von Kalifornien-től eltekintve, Schlussakkordot tartom az idén Velencében bemutatott német filmek legjobbjának. Érdekes, tisztára emberi története mellett, ez a film igen jó rendezésével és a zene jó összeállításával, valamint kitűnő átvitelével is kiválik. Benne találkozunk elsőtízben a filmszínésznővé lett magyar Tasnády Máriával, ki az egyik főszerep szépen sikerült alakításával nagy reményekre feljogosító ígéretekkel indul új pályáján.

Ha most a német filmek után a franciákkal foglalkozunk, tényleg országhatárt kell átlépni, mely két különböző lelkeségű és sokban különböző művészi felfogású népet választ el. Könnyedség, humor, amely a drámái jeleneteket is itt-ott átszővi, jellemzik a francia filmeket, melyeknek kiváló erénye az a páratlan színészi gárda, melyet talán csak az oly nagy színházi multtal rendelkező francia nép tud kiállítani. Persze a francia filmeket helyesen értékelni csak az fogja, aki teljesen megérti az eredeti szöveget. Máskülönbén még a legjobb fordításban is igen sok finomság és szellemes fordulat veszendőbe megy.

Két nagy és jól ismert rendező, Feyder és L'Herbier, ha nem is egészen új filmjei szerepeltek idén a programban; «Kermesse héroïque» és «Veille d'armes». A flandriai Bloom városka a színhelye a Kermesse héroïque-nek 1616-ban, a spanyol uralom idejében. Nem történelmi eseményekről, drámái cselekményről, vagy filmrevitt hőskölteményről van itt szó. Fantázia szülte humorosan kedves, eredeti filmtörténet ez, mintha Balzac Contes drolatiques-jeinek elbeszélései közül elevenedne meg valamelyik a vásznon. A kitűnő korhű rendezés, mely hosszas előzetes tanulmányt igényelt, sokszor finom művészi érzékkel oly képeket teremt, melyekről azt hinnők, hogy a történetben szereplő Breughel vagy apjának valamelyik festménye mozgó emberalakokkal. — Veille d'armes viszont Claude Farrère egyik színdarabja nyomán készült drámái film, melynek sötét felhőit azonban szintén átjárják a könnyű szellemesség arany sugarai. A női főszerepben Annabellát látjuk igen jó alakításával viszont.

Kermesse héroïque eltért a mindennapi megszokott filmtől, viszont Sacha Guitry filmje «Le roman d'un tricheur» teljesen újszerű volt. Már maga a tény, hogy a nagy Sacha kibékült a filmmel, melynek eddig ellensége volt, az újdonság erejével hatott. Ő maga azonban most sem ereszkedett le a mozi földi közelségébe, hanem megmaradt a földöntúli magasságban, ahol egy történetet olvasott fel, melynek jelenetei azután a vásznon megelevenedtek. A közönség a kísérletet nem ítélte szerencsésnek. Valóban az ilyen nem film, hanem csak kísérlet, mely követőkre aligha fog találni. Mégis új és Guitry sziporkázó szellemessége sok mindenért kárpótol.

Nemes szándéka teszi főképp említésre méltóvá az «Appel du silence» című francia filmet, mely különben is a sikerült alkotások közé számít. Marokkóban lejátszódó cselekményénél fogva, mely vallásos és hazafias, meleg rokonszenvet érdemel.

Nem tudnék azonban szó nélkül elsiklani a «Mayerling» című francia film mellett. Szerintem ma, amikor még 50 éve sincs annak, hogy Rudolf főherceg egy nagyhatalom trónjának várományosa volt és főleg, amikor legközelebbi hozzátartozói még életben vannak, olyan filmet készíteni, amely az ő intím, nem éppen büszkeségére szolgáló magánügyeit viszi a mozi közönségének százazrei elé, helytelen és ellenkezik a jó ízléssel. Nem segít ezen Boyer művészete sem, kinek különben sem tartozik ez a Rudolf trónörökös szerencsés alakításai közé.

Az angol filmipar, melynek erős fellendülése az utolsó két-három esztendőre nyúlik vissza, Velencében számos alkotásával vonult fel, amelyek között azonban olyan is volt, mely Budapesten már szerepelt. (Az eladó kísértet.) Az új filmek közül három ragadta meg figyelmemet: «Scrooge», «Tudor Rose» és «Robber Symphony».

Lehet, hogy az első hely, amelyet Scrooge-nek juttatok, egyéni értékelésem és hogy az első «Tudor Rose»-t, a nagyszabású történelmi filmet illeti meg. Rám mégis Dickens halhatatlan regénye, a «Christmas Carol» hőségének, a kapzsi Scrooge-nak, története filmen is erősebben hatott, mint az angol történelem ama viharos, cselszövényekben és kivégzésekben gazdag fejezete, mely VIII. Henrik halálától Tudor Maria trónraléptéig terjed. Viktória királyné boldog korába beleillesztve a ködös londoni karácsonyjé meghitt aranycsillogásának foglatában úgy hat itt is a vén zsugori, mint amikor a regény soraiból emelkedett ki alakja. Dícséret jár ezért Edwards-nak, a fiatal, még ismeretlen rendezőnek, de főleg Seymour Hicks-nek, aki pompás a főszerepben a történet elején és éppen ilyen tökéletes az utolsó képekben, amikor éjjeli látomásai után a munkába beleaggott Scrooge, ifjú friss lélekkel tud osztozni a szent ünnep örömeiben.

Tudor Rose, hideg tárgyilagossággal a vászonra vitt történelem. Előadja az eseményeket; nem szépít, csak érthetővé teszi őket. A hű történelmi keret, a rendezésnek részletekben is gondos munkája és a jó színészek kovacsolják becsületes, komoly, művészileg kifogástalan munkává Tudor Rose-t.

Azok, akik a régít, a megszokottat unalmasnak jelentik ki, akik mindenben az újat keresik, Robber Symphony-val nyertek kielégülést. A régi elvek szerint készült filmek mellett ez olyan volt, mint valami impresszionista kép, konzervatív iskolák festményeinek tárlatán. A magyar nevű szerző, Fehér, a zenéből indult ki. Ez persze magában véve értéktelen, de groteszk filmszerűségével hat. A zenéhez hozzáillesztett egy lényegében kedves történetet, mely megszokott környezetben, emberek között játszódik le, de képzeletszülte keretekben groteszk jeleneteivel olyasvalamit hoz ki, ami a rendes és a trükkfilm között foglal helyet. Nem volt a velencei filmbemutatónak viharosabb estje annál, amikor a Robber Symphony-t adták elő. Félórán át körülbelül ez az újszerű elgondolás lenyűgözte a közönséget, amely azután két táborra oszlott. Minél tovább tartott a film, annál jobban nőtt az elégedetlenkedők száma, akik végül is többségben voltak. Azt hiszem, Robber Symphony, mint félórás rövid film, nagy sikert aratott volna.

Az amerikaiakat hagytam a nagy nemzetek filmjeinek megbeszélésénél utolsóknak. Ők küldötték Velencébe az idén is a leggazdagabb anyagot, amelyről azonban annak, aki európai szemmel nézi ezeket a filmeket és az európai ízlés szerint akarja őket elbírálni, véleményt mondani sokszor nem könnyű. Lehet, hogy az amerikai közönség mulatságosnak tartja, ha például a fiatal Ferenc József király a Hofburgban az asztalra ül és lábait a karos-

székre teszi, — mi ezt még operett-filmben sem ítélnénk sem helyénvalónak, sem humorosnak. Lehet, hogy Amerikában nem ütköznek meg azon, ha egy papot, ki különben is állandóan mulatóhelyeken és színésznők öltözőiben járkal, végül még pofonütnek a filmen, — nekünk e fajta jelenetek annyira elveszik a kedvünket az ilyen művektől, hogy azután már azt sem tudjuk helyesen értékelni, ami igazán szép bennük. Nehézség nekünk, akik Európában tanultuk meg az angol nyelvet, a beszéd is, melyet sokszor az amerikai kiejtés érthetlenné tesz.

Az amerikai film ma divatcikk és sokakat elbódít a kiállítás gazdagsága. Abban a gyöngy-sorban, amelyet évente tengerentúlról kapunk, vannak azonban igaz és hamis gyöngyök. Ezeket széjjel kell választani.

Velencében láttam egészen kiváló művészi értékkel bíró amerikai filmeket. Ilyen volt az immár Budapesten is ismert «Pasteur élete», amelyet, állíthatom, rendezője kitűnő érzéssel helyezett be az európai keretbe. Talán csak azok a jelenetek nem egészen sikerültek, amelyekben III. Napoleon szerepel. Pasteur maga, kit a nagy nevéhez méltó Muni személyesít meg, a legkiválóbb színészi teljesítményre adott alkalmat, amelyet idén láttunk. Jó és izléses film «Mr. Deeds Goes to Town», a jeles Gary Cooper-rel a főszerepben. Kevésbé sikerült a Stuart Mária című nagy történelmi film, melynek viszont főszereplője volt kiváló: Katherine Hepburn. Róla is azt kell azonban megállapítanom, hogy bár kitűnő színésznőnek mutatkozott itt is, mégsem volt az, amilyennek Stuart Máriát képzeljük.

Technikai teljesítményekben Amerika volt a vezetőhelyen. Onnan jött az első óriás-film, «The Great Ziegfeld», mely a rendes hosszúság kétszeresét teszi ki és három óra hosszat tart, sok pazar revü-jelenettel. Onnan ered az első természet után készült színes film, «The Trail of the Lonesome Pine» (magyar címe «A szenvedély») és végül «Sanfrancisco», amelynek cselekménye csak érdektelen előkészítése a film végére hagyott nagy földrengést ábrázoló jelenetnek.

Kellemesen csalódtam a Great Ziegfeld-ben. Szemképrázató revü-jelenetek állandó váltakozását vártam csupán, amire sokaltam volna nem három, hanem még egyegyed órát is. Ehelyett jól megszövegezett, élethű környezetben lejátszódó cselekményt láttam, melyet itt-ott megszakított néhány jól rendezett és kétségtelenül pazar kiállítású revü-kép. A jó színészek, kik közül kiemelendő a Hollywoodba került osztrák Maria Rainer, fokozzák a film értékét.

A színes film még távol áll a tökéletességtől. Ezt igazolta a «The Trail of the Lonesome Pine». Tavaly «Becky Sharp» többet nyújtott, de nem volt meggyőző, mert műteremben készült. Afféle porhintés volt. A színes film az idén jelentkezett az igazi próbára. Ezt azonban, bármennyire elismerésre méltó a már elért eredmény, nem állta ki. A színek még nem természetűek; így a kép a színes levelezőlapokra emlékeztet és nem idézi fel az élő természet dús színeinek finom árnyalatait.

A «San Francisco» című film földrengés-jelenete szerintem azt bizonyítja, hogy kár ilyennel kísérletezni. Nem létező földrengést, diszletek, rendezői találmányosság és főképp nagy anyagi áldozat segítségével filmre vinni lehetetlen úgy, hogy az ilyen elemi csapás igazán érzékeltethető legyen. A filmnek a valóság illúzióját kell kelteni. Ezt el is éri. Az ilyen csinált földrengés-jelenet azonban az illúziót megszakítja; a film nem film többé, hanem meddő erőlködés a lehetetlen elérésére.

Az olasz játékfilmek előadásuk sorrendjében a következők voltak: «Ballerine», «Squadrone Bianco», «Cavalleria».

Ballerine-t reményteljes várakozás előzte meg. Machaty-ra, a nagy cseh rendezőre, ki «Extazis» és «Nocturno»-val világhírt szerzett, bízta ezt a filmet, melytől már ezért is mindenki sokat várt. Lehet, hogy a közönség nagy reményeinek megfelelő felfokozott igényei is ártottak a filmnek; tény az, hogy megbukott. Maga a közönség buktatta meg, amely Olaszországban kíméletlen és igazságos akkor is, amikor olasz filmről van szó. A bukás oka pedig nem egyéb, mint a hibás rendezés. Vajjon Machaty nem az a művész, kinek az «Extázis» után tartották, avagy véletlenül hibázott? Ez egyelőre kérdés marad. Az olasz film megvágva és átdolgozva fog újra a közönség elé kerülni, lecsökkentett reményekkel és valószínűleg több sikerrel.

Ettől a kis balesettől eltekintve azonban botlás nélkül haladt tovább idén is az olasz film a sikerek útján. «Squadrone Bianco» és «Cavalleria» egy-egy hősköltevény az olasz katonai erények magasztalására. Előbbinek a libiai sivatag a színhelye, abban az időben, amikor a gyarmatot az olaszok megtisztították a portyázó bennszülött rablóbandáktól. Utóbbi viszont tulajdonképpen Barracca, a hős olasz repülőztiszt (bár a filmhős neve nem ez) emlékének felidézése, ki a lovasságtól kerülve ki, a világháborúban repülő lett és sok hősies légi csata után végül is hősi halált halt. A hősiesség és a haditettek felidézése mindkét filmben kitűnő, megkapók a sivatagban lejátszódó jelenetek és szemet-szívet gyönyörködtetnek az olasz lovasság gyakorlatai és teljesítményei. A filmek gyengébb oldala viszont a szerelmi történet, mely mindkettő cselekményét átfonja, bár Cavalleriánál kiemelendő a háborút megelőző kor kitűnő ábrázolása.

Nem fér kétség ahhoz, hogy míg az otthoni közönséget a hazafias téma fokozottan érdekli és reá kitűnő nevelő hatást is gyakorol, addig a külföldi az ilyen filmek iránt kisebb érdeklődést tanusít, mint olyanokkal szemben, melyek más tárgykörből merítik témájukat. Azt hiszem azonban, hogy éppen mi magyarok, kikben oly erős a szeretet a baráti nagy olasz nemzet iránt, hivatottak vagyunk arra, hogy ezeket a filmeket jobban megértsük, mint mások. Erre már azért is alkalmasnak tartom a magyar közönséget, mert nálunk az olasz nyelv elterjedése, különösen a fiatalabbak között, az olasz nép szeretetével arányosan hatványozódó gyorsasággal növekszik.

Említést tettem már az olasz film felfelé ívelő pályájáról, mely minden évben új meglepetéssel szolgál. Ennek bebizonyítása körül, idén az olasz kultúrfilmeket illeti nagy érdem. A kultúrfilmek közé sorozom ugyanis «Cammino degli Eroi»-t is, mely terjedelmes filmriport az abesszín háborúról, jobban mondva arról a csodálatot keltő munkáról (útépítés, csapatszállítás, anyagpótlás), amely a front mögött folyt és a hőiesen küzdő katonákat diadalra segítette. Mondhatnók, hogy az tud érdekesebb filmriportot készíteni, akinek házában érdekesebb események játszódnak le. Amit ez a film nyújt, az nemcsak riport azonban, nemcsak nagyszerű olasz teljesítményeknek a fényképező géppel megörögzített okirata, hanem összeállításában, felfogásában és a kivitel minden részletében művészet. A tengerfenékről készült olasz kultúrfilm, tényleg a bemutató legjobb tudományos filmje volt, «Pompei» pedig magyarázó beszéd kíséretében remek képekkel idézte fel az ókori és a mai Pompei-t. Ezek és még más kitűnő olasz kultúrfilmek öregbítik és növelik a Luce hírnevét, melynek szép és érdekes filmjeivel mind sűrűbben találkozunk a magyar hiradóban is.

Mielőtt rátérnék a magyar filmekre, még két osztrák és egy cseh filmnél kell megállnom; Sonnenschein, Singende Jugend és «Marysa» Sonnenscheint az osztrákok Kiepura énekére alapozták, mint Ave Mariát a németek Gigli hangjára. Kiepura azonban egyben elég jó színész is, amit Gigliről viszont a legjobb akarattal sem lehet állítani. A rendezés ezzel szemben Ave Maria-nál volt jobb. Kérdés az is, mit szól majd a mozi közönsége Sonnenscheint végig nézve, a körülbelül fél órás Turandot előadáshoz. Én magam szívesen hallgatom az operát filmről is, de vannak, akik nem ezért mennek a moziba. Nagyon kedves a Singende Jugend gyerektörténete, amely jó alkalom az annyira ismert és népszerű Sängerknaben intézménynek és szép énekének filmre vitelére.

Rovenszki, aki tavalyi filmjével nem ért el sikert Velencében, idén bebizonyította tehetségét Marysával, amelyet a cseh filmipar méltán sorozhat sikerült alkotásai közé. Kitűnően játszik ebben a háború előtti Morvaországban lejátszódó parasztdrámában a kiváló cseh művésznő: Jirina Štěpničkova.

A magyar színeket három játékfilm képviselte az idén Velencében: Új földesúr, Vallomás és Pacsirta. Új földesurat ismerjük már. A külföldiek részére nehezen megérthető cselekménye miatt keveset vártunk tőle. Szinte meglepett tehát, hogy a kritika elismeréssel könyvelte el. «Vallomás» az ismert színműből készült Bulla Elmával a címszerepben. Amikor idehaza előzőleg bemutatták nekem, elvoltam ragadtatva a nagy magyar művésznő kitűnő játékatól. Valószínűleg a nyelvi nehézségek okozták, hogy ez Velencében nem tűnt fel. Sikerünket a bájos Eggerth Mártha hozta meg a Pacsirtával. Elismerem, hogy kényeskedő kritikusok nem tarthatják az operettet, mely valóban még nem nyert teljesen egyenrangú állampolgárságot a Parnassuson, igazi művészetnek. Bár magam is úgy színházban, mint filmen jobban szeretem a komoly műfajokat, mégis azt hiszem, hogy a jól sikerült operett többet ér a félig sikerült komoly műnél. Már pedig a Pacsirta, teljes egészében és részleteiben is sikerült filmoperett. Ami pedig Eggerth Mártát illeti, nálánál kedvesebben alakítani az ilyen szerepet, aligha tudja más. Hangját is jobbnak tartom Grace Moore avagy Janet Macdonaldénál, kiket szintén hallottunk az idén a Lidón. A Pacsirtát a közönség lelkes tapsa kísérte befejezéséig, amidőn oly tetszésnyilvánítás volt, amelyhez hasonló kevés más filmnek jutott ki idén a Lidón. Öröm volt hallani, hogy még másnap is beszéltek a járókelők a Lidó sétányain a Pacsirtáról, a szép Budapestről és Eggerth Mártáról. Azt hiszem közönségsiker tekintetében a Pacsirta a jövő évad vezetőfilmjei közé fog tartozni, nemcsak nálunk, hanem a külföldön is.

Velence tanulságai közé tartozik, ha megállapítom, hogy nemzetünknek becsületére válik az a hely, melyet filmiparával kivívnia sikerült. Szegény kis ország vagyunk, munkával és tehetséggel kell pótolnunk azt, amit mások természetes adottságuk és gazdagságuk folytán mint a sors ajándékát kapják. Ne legyenek délibábos álmaink, de ne hallgassunk a csüggedőkre sem, akik talán érdekeltek külföldiek hatása alatt azt állítják, hogy a nagy nemzetközi versenyben a miénkhez hasonló kis népeknek kár erőlködniök. A magyar filmiparnak élni és fejlődni kell.

Az idei két szép velencei kitüntetés, amely a Pacsirta mellett a Magyar Filmiroda «Budapest Földvár» című kultúrfilmjének jutott, bizonyítja azt a megbecsülést és szeretetet, melyben filmjeinket a határon túl is részesítik és legyen egyben bátorítás a további munkára.